

OPINIA

KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 10 grudnia 2014 r.

w przedmiocie projektu ustawy o biegłych sądowych

Przedstawiony projekt ustawy o biegłych sądowych zawiera regulacje, które tylko w niewielkim stopniu modyfikują aktualnie obowiązujące rozwiązania wynikające z rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz.U.2005.15.133). Obowiązujące przepisy są krytykowane a przedstawione wcześniej założenia do ustawy zawierały propozycje nowych rozwiązań, które nie zostały zawarte w opiniowanym projekcie. Przedstawiony projekt Rada opiniuje negatywnie.

Krajowa Rada Sądownictwa podtrzymuje swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w opiniach z 14 listopada 2012 r. oraz 13 września 2013 r. do projektów założeń projektu ustawy o biegłych sądowych oraz zgłasza następujące uwagi do przedstawionego projektu ustawy:

1. brak regulacji odnoszących się do wynagrodzeń biegłych oraz skrócenie (w stosunku do pierwotnych założeń projektu ustawy) z pięciu do trzech lat minimalnego okresu doświadczenia jakim musi legitymować się kandydat w dziedzinie, w której ma zostać ustanowiony biegłym może doprowadzić do obniżenia poziomu merytorycznego opinii sporządzanych przez biegłych sądowych. Jest to realne zagrożenie w sytuacji, gdy nie dojdzie do (od dawna oczekiwanego) wzrostu wynagrodzeń biegłych, co byłoby zachętą do ubiegania się o tę funkcję przez uznanych specjalistów w swoich dziedzinach działalności,
2. projekt nie przewiduje prowadzenia listy biegłych sądowych, w związku z czym trudno stwierdzić w jaki sposób sądy i organy prowadzące postępowanie przygotowawcze będą uzyskiwały informacje dotyczące osób pełniących funkcję biegłego sądowego. W obecnym stanie prawnym obowiązek prowadzenia listy biegłych sądowych przez prezesa sądu okręgowego został unormowany w rozdziale 6 działu IV ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, który ma utracić moc obowiązującą z chwilą wejścia w życie projektowanej ustawy,
3. projekt ustawy zawiera zbyt ogólne regulacje w zakresie powoływania członków komisji lub eksperta do oceny kwalifikacji kandydata na biegłego sądowego. Z projektu nie wynika czy eksperci mają wywodzić się spośród biegłych sądowych, pracowników naukowych, organizacji zawodowych lub samorządowych oraz w jaki sposób i na

podstawie jakich dokumentów Prezes Sądu powinien weryfikować ich wiedzę i doświadczenie zawodowe. Opinia wydawana przez eksperta z pewnością będzie miała istotne znaczenie przy ocenie kwalifikacji kandydata na biegłego, w związku z czym funkcję tę powinny sprawować osoby o najwyższych kwalifikacjach z danej dziedziny działalności. Dlatego zasadnym wydaje się wprowadzenie do ustawy szczegółowych regulacji dotyczących wyłaniania ekspertów i członków komisji,

4. zgodnie z opiniowanym projektem sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze, z chwilą zawieszenia biegłego sądowego, nie może zlecić biegłemu czynności związanych z pełnioną funkcją. W projekcie nie została jednak uregulowana sytuacja, gdy zlecenie wykonania czynności biegłego nastąpiło przed zawieszeniem w pełnieniu przez biegłego funkcji, zaś do tego czasu zleczone czynności nie zostały ukończone. Rada postuluje o wprowadzenie regulacji normujących przedmiotową kwestię, ponieważ luka prawna może prowadzić do rozbieżności w praktyce sądów i organów prowadzących postępowanie przygotowawcze oraz tworzyć podstawę do zaskarżania orzeczeń sądowych opartych na opinii sporządzonej przez takiego biegłego. Ponadto brak jest realnej możliwości (m.in. z uwagi na stale rosnące obciążenie sędziów), żeby sąd na każdym etapie postępowania sprawdzał czy powołany biegły nie został następnie zawieszony w czynnościach. Projekt ustawy nie zawiera także regulacji dotyczących przywracania biegłym ich statusu po ustaniu przyczyn zawieszenia, w związku z czym nie sposób ustalić w jakim trybie ma to następować i kto będzie za to odpowiedzialny,
5. zgodnie z art. 4 ust. 1 projektu ustawy biegły sądowy podlega ochronie przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Z projektu ustawy nie wynika jednak zakres tej ochrony, co wymaga uzupełnienia, albowiem nie można jednoznacznie stwierdzić czy ochrona obejmuje czynności podejmowane podczas lub w związku z wykonywaniem czynności biegłego, czy też ma nieograniczony charakter,
6. projekt ustawy przyznając rodzinnym ośrodkom diagnostyczno-konsultacyjnym status biegłego sądowego nie odnosi się do zakresu działalności tych ośrodków. Z uwagi na wąską specjalizację rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych zasadnym wydaje się określenie w ustawie kategorii spraw, w których ośrodki te będą uprawnione do pełnienia funkcji biegłego sądowego,
7. przewidziany w art. 8 ust. 3 pkt 3 projektu ustawy obowiązek załączenia do wniosku dokumentów potwierdzających spełnienie warunków określonych w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2 projektu ustawy jest zbyt ogólny, w związku z czym może rodzić duże problemy praktyczne. Na podstawie projektu nie sposób ustalić czy wystarczającym będzie

załączenie oświadczenia kierownika jednostki ubiegającej się o wpis (stwierdzającego spełnienie warunków ustawowych) czy też koniecznym będzie przedłożenie innych dokumentów (np. umowy najmu lokalu, dokumentów potwierdzających kwalifikacje pracowników, itd.). Skoro na podstawie załączonych dokumentów będzie dokonywana ocena wniosku, wnioskodawca (na podstawie ustawy) powinien mieć możliwość ustalenia jakich dokumentów się od niego wymaga,

8. ponadto Rada negatywnie ocenia rezygnację z nałożenia na biegłych sądowych obowiązku prowadzenia rejestrów zawierających informacje na temat wydawanych opinii. Z jednej strony prowadzenie takich rejestrów zwiększyłyby transparentność działań podejmowanych przez biegłych, a z drugiej przyspieszyło i uprościło procedurę dotyczącą powołania biegłego na kolejną kadencję,
9. w związku z tym, że projektowana ustawa obejmuje również biegłych psychologów, Rada sygnalizuje, że pomimo wejścia w życie z dniem 1 stycznia 2006 r. ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów nie zostały dotychczas powołane Regionalne Izby Psychologów odpowiedzialne za prowadzenie list psychologów. Wpis na taką listę, zgodnie z dyspozycją art. 7 tejże ustawy, stanowi obligatoryjny warunek wykonywania zawodu psychologa. Nie zostały również wydane przepisy wykonawcze do ustawy m.in. w zakresie przeprowadzania staży zawodowych, stanowiących kolejny z warunków wykonywania zawodu psychologa. W ocenie Rady kwestie te wymagają uregulowania ustawowego, ponieważ w przeciwnym razie na listę biegłych mogą zostać wpisane osoby nieposiadające prawa do wykonywania zawodu psychologa. Ewentualnie wnioski takich osób będą załatwiane odmownie, co w konsekwencji może skutkować niedoborem biegłych z tejże dziedziny. Problem obejmuje również psychologów zatrudnianych w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych, którym ustawa przyznaje status biegłego.